

Olli Mäenpää

17.11.2016

Lakivaliokunnalle

Hallituksen esitys laiksi ulkomaalaislain 193 §:n ja 197 §:n 2 momentin muuttamisesta (HE 234/2016 vp)

Lakiesityksen mukaan kansainvälistä suojelua koskevat valitusasiat käsitellään Helsingin hallinto-oikeuden lisäksi Itä-Suomen, Pohjois-Suomen ja Turun hallinto-oikeuksissa. Tarkoituksena on siten hajauttaa näitä asioita koskevien valitusten käsittely neljään hallinto-oikeuteen. Pyrkimyksenä on vähentää valitusten keskittymistä vain Helsingin hallinto-oikeuteen ja samalla tasoittaa hallinto-oikeuksien käsiteltävien valitusten määrää, mitä voidaan pitää perusteltuna.

Vaikka ehdotuksen ensisijaisena ja välittömänä taustana on turvapaikkavalitusten määrän voimakas kasvu, voidaan yleisemminkin pitää perusteltuna, että valitusasioiden käsittely keskitetään yhteen hallinto-oikeuteen vain erittäin painavin perustein. Ehdotus ei siten menetä hyödyllistä merkitystään, vaikka kansainvälistä suojelua koskevien valitusten määrä vähenisi. Tosin esityksessä arvioidaan, että valitusasioiden määrät jakautuisivat hajauttamisen jälkeenkin niin, että Helsingin hallinto-oikeus käsittelisi edelleen valtaosan (60 %) näistä valituksista.

Valitusasioita ei lakimuutoksella säädettäisi käsiteltäväksi Vaasan ja Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa. Sinänsä hyväksyttävät perustelut tälle rajaukselle liittyvät ainakin tässä vaiheessa siihen, että edelliseen on nykyään keskitetty maaseutuelinkeinojen tukia koskevat oikeudenkäynnit. Vaasan hallinto-oikeudessa taas käsitellään vesilain ja ympäristönsuojelulain soveltamiseen kohdistuvia muutoksenhakuja. Merkitystä on myös sillä, että valitukset voidaan ohjata lakiesityksessä mainittuihin neljään hallinto-oikeuteen Maahanmuuttoviraston neljän vastuualueen perusteella.

Esityksen perustelujen mukaan neljä toimivaltaista hallinto-oikeutta on määritelty niin, että ne ovat riittävän suuria työskentelyn tehokkuutta ja erikoistumista ajatellen, eivätkä ne ruuhkautuisi välittömästi (s. 3). Perusteluja voidaan myös tältä osin pitää aiheellisenä, kun otetaan huomioon, että myös kolmessa uudessa hallinto-oikeudessa käsitellään jo nyt ulkomaalaisasioita koskevia valituksia. Niissä voidaan siten katsoa olevan asioiden käsittelyyn liittyvää perusasantuntemusta, joskin lain soveltamiseen liittyvää lainkäyttöhenkilöstön koulutusta voidaan pitää välttämättömänä.

Valitusasioiden hajauttaminen edellyttää lainkäytön yhtenäisyydestä huolehtimista. Siirrettävät asiat kuuluvat valituslupasääntelyn piiriin siten, että hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeu-

teen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Tämä korostaa ylimmälle hallintotuomioistuimelle kuuluvaa perustehtävää huolehtia tuomiovallan käytön yhtenäisyydestä.

On selvää, että valitusasioiden määrän lisääntyessä niiden käsittelyyn tarvitaan lisäresursseja. Ne ovat tarpeen myös käsittelyaikojen pitämiseksi kohtuullisen lyhyinä. Ripeästä käsittelystä aiheutuvaksi säästöksi arvioidaan 70 miljoonaa euroa, kun hallintotuomioistuinten lisäresurssien määrä olisi tästä noin kymmenesosa. Tämä laskelma puoltaa vahvasti esityksessä mainittuja lisäresurssointeja.

Ehdotettu lain muutos olisi tarkoitettu tulemaan voimaan nopeasti, mitä voidaan pitää perusteltuna lakiesityksen yleisten tavoitteiden toteuttamisen kannalta. Lähtökohtana on, että Helsingin hallinto-oikeudessa vireillä olevat asiat siirtyisivät lain voimaan tullessa kolmeen hallinto-oikeuteen. Muutoksenhaun asianmukaisen käsittelyn ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeiden kannalta on kuitenkin välttämätöntä, että jo pitkälle käsitelty asia käsitellään loppuun asti Helsingin hallinto-oikeudessa.